

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

כניסת שבת: 16:55
ציאת השבת: 17:58 לדעת ר"ת : 18:39

הכרזת ראש חודש אדר - ראש חודש ביום ראשון ושני
המולד יום א' 17:37 ו-13 חלקים

אורי וישעי

בתם פז - מיאוריט צל הפרשה

עטרת פז

וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אֲזָנוֹ בַּמְרִיצַע וְעָבְדוּ לְעֵלִים (כא, ו)
הטעם למה לא רוצעים את העבד בתחילת היותו עבד, ורק כשעבד שש שנים.

מוסבר על דרך המשל המובא בתחילת שיערי תשובה לרבנו יונה, לשני אנשים שהיו בבית האסורים, אחד עשה מחתרת וברח, והשני נשאר, התחילו להכותו מכות נמרצות על שלא ברח, טען להם וכי מפני שהתנהגתי יפה ולא ברחתי מגיע לי עונש, ענו לו שכאן הוא בית הסוהר ולא בית הבראה, ולכן חברך שהרגיש את הצער והעונש חיפש תחבולות כדי לברוח, אבל אתה שאינך מרגיש כאן צער מגיע לך שיתנו לך עכשיו צער ועונש, כמו כן אצל עבד כשרוצה להשאר לאחר שש שנים זה סימן שלא מרגיש צער עבד, לזה מגיע לו רציעה.

טוב שברופאים

רק שבתו יתן ורפא ירפא (כא, ט)
ידועים דבר חז"ל בסוף מס' קידושין (פב). "טוב שברופאים לגיהנם". לעתיד לבוא כפי שאמרו חז"ל (שבת לא). כל אדם עתיד ליתן דין וחשבון ובין השאר ישאל: "קבעת עתים לתורה"? וכשיעלה אותו ד"ר מכובד וישאלו אותו בבית דין של מעלה "קבעת עתים לתורה"? יענה אותו ד"ר וכי היכן היה לי זמן, בבוקר הייתי עסוק בבית החולים, והייתי חייב הייתי להקדיש זמן לקרוא ספרות רפואית, כנסים, וכמובן מנוחה וכו', לכן לעתיד לבוא יביאו את ה"טוב שברופאים" דהיינו הרמב"ם או שמואל, להראות שאפשר להיות גם הטוב שברופאים וגם להיות הרמב"ם או להיות שמואל האמורא, ויביאו אותם לגיהנם להוכחה שאין לאדם תירוץ למה לא קבע עתים לתורה, וכדרך שאמרו במסכת יומא (לה): נמצא הלל מחייב את העניים ורבי אליעזר בן עזריה את העשירים. (עיונים בפרשה)

עמך לעתיד

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך (כב, כד)
יש לפרש אפילו כשהעני עמך, שאם אתה גם כן בכלל זאת שאתה עני תעזור לו. ויש מפרשים את העני עמך, שלא תלוה לעני בפרסום רק בצנעה וזה הפירוש עמך בצנעה, כדי שלא יתבייש, ועוד, תלוה לשון לווה, מה הם הדברים שמלוים את האדם לעולם הבא, אלו הכסף, פירוש המצוות כגון צדקה שעושים עם הכסף, זה מלווה לך לעוה"ב, וזה הפירוש עמך שמלווה אותך לעתיד.

כח הכרת הטוב

ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לללב תשלבון אותו (כב, ל)
הדעת זקנים מפרש פירוש נפלא: לפי שהכלב שומר את צאנך וביתך, וגם מוסר נפשו בעבורך, אם כן מפני הכרת הטוב תן לו לאכול בשר טרפה. ויש מפרשים למה נקרא שמו כלב, כי כולו לב שהוא מוסר את עצמו לבעל הבית.

הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמורך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הבנתי (כג, כ) פירש רש"י ז"ל אשר הכינותי כבר מקומו ניכר וכו' שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד של מטה, וכן בפרשת ויצא על הפסוק מה נורא, המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים (בראשית כח, יז) פירש רש"י שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה.

אבל לעומת זה בפר' בשלח על הפסוק מכוון לשבתך פעלת יי מקדש אדני פוננו ידיך מפרש רש"י ז"ל מכוון לשבתך מקדש של מטה מכוון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת. הנה שינה כאן רש"י את לשונו באומר להיפך שמקדש של מטה מכוון כנגד כסא של מעלה שהוא ביהמ"ק של מעלה, ולא אמר שמקדש של מעלה מכוון כנגד של מטה.

ואומרים בשם הגה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, שבית המקדש כשהוא במקומו בהר המוריה או ברור כי "בית המקדש של מטה מכוון כנגד בת המקדש של מעלה" שהרי ביהמ"ק של מעלה נבנה במקומו הקבוע לפני שנבנה ביהמ"ק של מטה, ולכן בפרשתנו שמדובר על הזמן שישראל יחטאו ויגלו מארץ ישראל וכמו שפרש"י "הנה אנכי שולח מלאך, כאן נתבשרו שעתידין לחטוא ושכינה אומרת להם כי לא אעלה בקרבך", לכן דקדק רש"י לומר "אל המקום אשר הכינותי שביהמ"ק של מעלה מכוון כנגד ביהמ"ק של מטה" שהודיע להם הקב"ה שלמרות שיחטאו ויגלו מארץ ישראל, אע"פ כן בכל מקום שיתפללו ויעסקו בתורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם בבחינת מקדש מעט יעתיק הקב"ה ביהמ"ק של מעלה שיהיה מכוון כנגד ביהמ"ק מעט של מטה, וכן בפר' ויצא שפי' רש"י שנעקר הר המוריה ובא לכאן נמצא שבכדי שיהיה ביהמ"ק של מעלה מכוון כנגד ביהמ"ק של מטה היה צורך שיעתיק הקב"ה ביהמ"ק של מעלה ממקומו כדי לכוון אותו כנגד בית אל דקדק רש"י לומר "שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה".

אבל בפרשת בשלח שאמר תבאמו ותשעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת יי מקדש אדני פוננו ידיך, יפה דקדק רש"י לומר להיפך "מקדש של מטה מכוון כנגד כסא של מעלה, שהרי כשנכנסו ישראל לארץ ישראל בנו ביהמ"ק למטה במקומו הקבוע של הר המוריה נמצא דכיוונו את ביהמ"ק של מטה כנגד ביהמ"ק של מעלה שכבר היה בנוי לפני כן. ועל פי זה ביאר מה שכתב רש"י על זה הפסוק 'כאן נתבשרו שעתידין לחטוא ושכינה אומרת להם כי לא אעלה בקרבך', דקשה מה הוא שכתב "כאן נתבשרו" הרי בשורה היא בשורה טובה, ועתידין לחטוא זה אינו טובה, והיה צריך לומר: "כאן הודיעם" שעתידין לחטוא, אלא הביאור הוא דנתבשרו שעתידין לחטוא ולא יהיו על אדמתך, אי"כ מקום המקדש של מטה יהיה פעמים כאן ופעמים כאן מקום אשר יתקבצו ישראל, ועל זה השכינה מבשרת שבית המקדש של מעלה ילך למקום שישראל מכינין מקדש שלמטה. וזהו לפי מה שתרגם אונקלוס בפרשן כי תשא 'כי לא אעלה בקרבך' יארי לא אסלק שכינתי מביניך' ולא כמשמעות הפשוט, אלא שנתבשרו שאף בגלות הקב"ה יהא עמם.

ד"ת לעיני ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
העלון נודב על ידי ידידינו רב פעלים לתורה ולתעודה ר' דוד ניזרי ורעייתו שתחי' alon@shtaygen.co.il

א הליכות מלכי

נושא: משנכנס אדר מרבין בשמחה

קומי אורי - סיפור לשבת

כך שחה בתו של כב' הראש"ל הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל, כשהייתי קטנה נהג האבא זצ"ל לקבל קהל בבית. מיד אחרי שהוא היה חוזר מהתפילה, היו באים אנשים, ועד השעה שהוא היה הולך לביה"ד הרבני הגדול, הוא היה מקבל אותם. זה היה סדר החיים שלנו. המונים היו באים בכל בוקר, ואבא היה מקבל אותם עד הדקה האחרונה, אוכל משהו קטן ומקפיד להגיע בזמן לבית-הדין על-מנת שלא לגרום לאנשים הוצאות מיותרות. אשר על כן, אבא היה מסיים את קבלת הקהל בשעה תשע, כדי שיספיק לאכול משהו לפני לכתו לבית-הדין. יום אחד שמעתי צעקות בחדר הקבלה שבו המתינו האנשים. יצאתי לראות במה מדובר, וראיתי אשה שמתווכחת עם עוזרו של אבא זצ"ל, הרב יהודה מוצפי שליט"א, שהיה מסדר את התור של האנשים. הוא אמר לה שהרב צריך כבר ללכת ושתבוא מחר, אבל היא חזרה ואמרה שמדובר בפיקוח נפש של ממש.

אבא, שכנראה שמע גם הוא את הצעקות, יצא מן החדר וביקש כי האשה תיכנס ללשכתו.

האשה נכנסה ועיכבה את אבא עשר דקות, שאחריהן היא יצאה מרוצה ועל פניה נסוכה שמחה ואושר. שמעתי את אבא זצ"ל יוצא אחריה ואומר לה בנימת נחמה: "אם זה לא יסתדר, תוכלי לחזור פעם נוספת".

לאחר שהלכה אותה אשה שאל חכם יהודה את אבא: זה באמת היה פיקוח נפש? השיב לו אבא: לא בדיוק, אבל שאלתה היתה מאד חשובה.

הרב יהודה הסתקרן ושאל מה הייתה השאלה החשובה? ואבא השיב לו: לאשה הזאת יש חתול, וכבר כמה ימים שהוא לא אוכל. היא חוששת שהוא עלול למות, והיא באה לשאול מה לעשות לו.

לא הצלחתי להסתיר את החיוך הרחב שלי, ושאלתי את אבא זצ"ל: מה ענית לה? האם הצעת לה לשלוח את החתול לרופא? הרב השיב בכובד ראש, אמרתי לה שאולי היא תחליף לחתול את סוג האוכל שהוא רגיל לאכול ביום, ואף המלצתי שאולי כדאי שהיא תצא עם החתול לטיול, ואמרתי לה שאם זה לא יעזור, שתחזור אלי שנית.

וזאת השאלה החשובה שבגללה הרב לא יאכל היום ארוחת בוקר וילך לבית הדין רעב? שאל חכם יהודה.

אמר לו אבא: זו השאלה הכי חשובה ששאלו אותי היום. צריך להבין שבשביל האשה הזאת החתול הזה הוא מרכז חייה. אם הוא ימות - היא תהיה בצער גדול. אם החתול לא אוכל - היא הרי במצוקה. צריך לעזור לכל אחד במקום שלו.

משנכנס אדר מרבין בשמחה" - אלו ימים שנעשו בהם נסים לישראל: פורים ופסח. לא רק בימי הפורים מרבין בשמחה, אלא "משנכנס אדר" - כל החודש מרבין בשמחה. וכלשון הפסוק במגילת אסתר "והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב". כל החודש נהפך מיגון לשמחה. מכאן לומד הירושלמי הלכה, שאם אדם יוצא לדרך ואינו מוצא מגילה להוליך עמו, יקרא את המגילה מתחילת החודש. דעה זו הובאה בהלכה בשם "יש אומרים". עצם ריבוי השמחה מבטא את ההכרה בטוב וההודאה לה' יתברך על הנסים ועל הנפלאות שעשה עמנו בימים ההם בזמן הזה. זה גם הזמן להעמיק להתבונן במידת השמחה בכלל.

בספר "שערי קדושה" (לגה"ק רבנו חיים ויטל זצ"ל), מובא שהשמחה היא מידה נפלאה והיא יסוד מרכזי בעבודת ה'. השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להתדבק בו יתברך, וכתוב: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב". כי אם העבודה היא בעיניבון, וגו' והראיה לכך מיעקב בחר האבות אשר נסתלקה השכינה ורוח הקודש ממנו בעשרים ושתים שנה שפירש יוסף ממנו. וכששמח בבשורתו כתוב: "ותחי רוח יעקב" - ששרתה עליו רוח הקודש. ואמרו רבותינו ז"ל, "אין השכינה שורה מתוך עצבות ואין הנבואה שורה מתוך עצבות". וכן מצינו באלישע ובבני הנביאים, דכתוב: "ועתה קחו לי מנגן, והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'". וכתוב, "ולפניהם תוף וחליל וכו'". ואפילו בכל עבודת מצוה ותפלה צריך שיהיה בתכלית השמחה. כמו שמצינו באב"י שהיה בדיח טובא - היה שמח ביותר, ואמר: תפילין אני מניח. וכן רב ברונא, משום שסמך גאולה לתפלה לא פסק פיו מלחייך ולשמוח כל אותו היום. (ע"כ לשון הוהב של המהר"ח זי"ע)

על כן, בהיכנס חודש אדר הבא עלינו לטובה, נגביר את השמחה הנובעת מאמונה שלמה בה' יתברך אשר כל מעשיו לטובה. גם מה שנראה בתחילה כאילו ח"ו אינו לטובה בעצם הוא לטובה. זה מה שאירע בפורים, שהאיום הנורא נהפך לטובה, ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.

שבת שקלים

השבת נקראת שבת שקלים, ונביא מעט נושאים מרכזיים לשבת זו: המקור הוא בגמרא מסכת מגילה (כ"ט). שקוראים פרשת שקלים בשבת שלפני ראש חודש אדר. וטעם הדבר מובא ברש"י: "להודיע שיביאו שקליהן באדר כדי שיקריבו באחד בניסן מתרומה חדשה כדאמרין בגמרא".

קריאת התורה - מוציאין שני ספרי תורה. בראשון קוראים בפרשת השבוע - פרשת משפטים. בשני קוראים פרשת שקלים - בפרשת כי תשא (כ"ג - כ"ט) ועד בכלל "לכפר על נפשתיכם".

חצי קדיש לאחר הקריאה לדעת מרן השלחן ערוך לאחר קריאת פרשת השבוע אומר המשלים חצי קדיש. ולאחר קריאת פרשת שקלים אומר המפטיר חצי קדיש. לנהוגים כדעת הרמ"א - לאחר קריאת המשלים, מניחים את ספר התורה של פרשת שקלים, על יד ספר התורה של פרשת משפטים, ואומרים חצי קדיש על שניהם.

דברי התורה לרפואה שלמה, ונהורא גופא מעליא לכב' הגאון הרב יעקב חי בן מרגלית, שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא! אכ"ר